

17 Δεκεμβρίου 2015

Μεγάλοι Έλληνες λογοτέχνες διαπραγματεύονται την αμαρτία και τη λύτρωση (Ηρακλής Ψάλτης, φιλόλογος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Η μελέτη του φιλόλογου κ. Ηρακλή Ψάλτη σχετικά με τα θέματα της αμαρτίας και της λύτρωσης στο έργο του Γ. Βιζυηνού, από την άποψη της Ορθόδοξης Θεολογίας (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/21E8EnE>), συνεχίζει στην εξέταση των δύο αυτών θεολογικών εννοιών στο πλαίσιο της ελληνικής λογοτεχνίας του δεύτερου μισού του 19ου αιώνα.

Στο άλλο διήγημά του ο αφηγητής, ένα προλύτης δικηγόρος, αναπολεί την τελευταία φορά που ζει ευτυχισμένος, το καλοκαίρι του 187..., όταν ήταν φτωχό βοσκόπουλο και «καλογεροπαίδι» της Μονής του Ευαγγελισμού στο νησί του. Ένα αυγουστιάτικο φεγγαρόλουστο βράδυ, ο δεκαοκταετής, τότε, ήρωας απολαμβάνει,

αν και βασανίζεται από ενοχές, το αντικείμενο του ερωτικού του θαυμασμού και πόθου, τη Μοσχούλα, να κάνει γυμνή μπάνιο -η αμαρτία- και στη συνέχεια υποχρεώνεται από τις συγκυρίες να πέσει και ο ίδιος στη θάλασσα, για να τη σώσει από τον πνιγμό· τότε «γνωρίζει», για πρώτη φορά στην ζωή του, την επαφή με το γυμνό σώμα της κόρης, όταν την μεταφέρει προς την απέναντι στεριά[294], απεκδυόμενος έτσι την αθωότητά του. Συνειδητοποιεί, τέλος, μετά από πολλά χρόνια, ότι η λύτρωσή του συνδέεται με την επιστροφή του στην Εκκλησία - επιλογή την οποία κάνει ο δάσκαλος και μέντοράς του, ο πατέρας Σισώης, και σώζεται- και όχι με την απομάκρυνσή του από αυτήν, την οποία κάνει ο ίδιος, και κολάζεται. Συμπεραίνει, μάλιστα, μονολογώντας: *Φεϋ! άκριβῶς ή άνάμνησις εκείνη έπρεπε νά μέ κάμη νά γίνω μοναχός*[295]. Ο Παπαδιαμάντης, όπως διαπιστώνεται στη συνέχεια και ο Βιζυηνός, δε λυτρώνει, συνήθως, τους αφηγηματικούς του ήρωες.

Στην *Αγγέλικά* (1894) του Αργύρη Εφταλιώτη (1849-1923) -φιλολογικό ψευδώνυμο του Κλεάνθη Μιχαηλίδη[296]- οι έννοιες *αμαρτία* και *λύτρωση* αποκτούν «κοινωνική» διάσταση. Η νεαρή δασκάλα *Αγγέλικά* αναστατώνει τους κατοίκους του παραδοσιακού χωριού με τα «καινά δαιμόνια» -το κακό, η αμαρτία- που εισάγει στη συμπεριφορά των κοριτσιών: *Εἶσαι δική μας, Άγγέλικά, καί βγάλτ' από τὸ νοῦ σου πῶς θὰ μᾶς φραγκέψης*. Τελικά η λύτρωση έρχεται για την *Αγγέλικά* με τον γάμο της με ένα ωραίο νέο του χωριού, τον *Μυζήθρα*, και την επιστροφή στην «παραδοσιακή» ομαλότητα[297]: *Κ' έτσι νοικοκυρεύτηκε ή δασκάλισσα, ντύνουνταν καὶ μιλοῦσε καὶ φερνότανε σὰν ὅλον τὸν κόσμον, γλύτρωσαν καὶ τοῦ χωριοῦ οἱ κοπέλλες ἀπὸ τὴν τρέλλα νὰ θέλουν καὶ καλὰ νὰ φαίνονται Φράγκισσες* [298].

Στη *Λυγερή* (1896) του Ανδρέα Καρκαβίτσα (1866-1922) η «λυγερή» Ανθή, κόρη ενός πλούσιου παντοπώλη των Λεχαινών, ερωτεύεται τον ωραίο αμαξά Γιώργο Βρανά· η «αμαρτία». Ο έρωτάς τους είναι αμοιβαίος. Για να τον παντρευτεί όμως πρέπει να πάρει την συγκατάθεση του πατέρα της, ο οποίος όμως σκέφτεται να την παντρέψει με τον υπάλληλό του Νικολό Πικόπουλο, του οποίου εκτιμά τα επαγγελματικά του προσόντα και σκοπεύει να του παραχωρήσει την επιχείρησή του. Τελικά, αφού αναρωτιέται ο αφηγητής για την ειλικρίνεια του έρωτα της κοπέλας για τον Βρανά, μεταμορφώνει τη λυγερή σταδιακά σε γυναίκα, η οποία αναθεωρεί τις αντιλήψεις της, υιοθετεί προκαταλήψεις και κατηγορεί ό,τι προηγουμένως αγαπούσε· η «λύτρωση»: *ή Άνθη δέν είναι πλέον, ὄχι, ή όνειροπόλος έρωμένη τοῦ Γεωργίου Βρανά· είναι ή θετική σύζυγος, ή γυναίκα τοῦ Νικολοῦ Πικόπουλου*[299].

Εφταλιώτης και Καρκαβίτσας συνδέουν τη λύτρωση των ηρωίδων τους με τον

συμβιβασμό και την αποδοχή της κρατούσας άποψης, ο Βιζυηνός όμως, όπως προκύπτει από την ανάλυση που έπεται, δε φαίνεται να υιοθετεί ανάλογες θέσεις.

[Συνέχειες]

[294]Α. Παπαδιαμάντης, *Αυτοβιογραφούμενος* επιμέλεια Π. Μουλλά (Αθήνα: Εκδόσεις Εκδοτικός Οίκος Ερμής, 1981)σ.201: «Ἐπί πόσον ἀκόμη θά τό ἐνθυμοῦμαι ἐκεῖνο τό ἀβρόν, τό ἀπαλόν σῶμα τῆς ἀγνῆς κόρης, τό ὁποῖον ἠσθάνθην ποτέ ἐπάνω μου ἐπ' ὀλίγα λεπτά τῆς ἄλλως ἀνωφελοῦς ζωῆς μου! Ἦτον ὄνειρον, πλάνη, γοητεία... Δέν ἦτο βάρος ἐκεῖνο, τό φορτίον τό εὐάγκαλον, ἀλλ' ἦτο ἀνακούφισις καί ἀναψυχή. Ποτέ δέν ἠσθάνθην τόν ἑαυτόν μου ἐλαφρότερον ἢ ἐφ' ὅσον ἐβάσταζον τό βάρος ἐκεῖνο... Ἦμην ὁ ἄνθρωπος, ὅστις κατώρθωσε νά συλλάβῃ μέ τάς χεῖράς του πρὸς στιγμὴν ἓν ὄνειρον, τό ἴδιον ὄνειρόν του...»

[295]Α. Παπαδιαμάντης, *Αυτοβιογραφούμενος*, ὅπ. παρ., σ.202.

[296]Κ. Στεργιόπουλος, «Εφταλιώτης, Αργύρης» στην εγκυκλοπαίδεια *ΤΟ ΒΗΜΑ Πάπυρος Λαρούς Μπριτάνικα*, τόμος 25^{ος}, ὅπ. παρ., σσ.269-270, εδώ σ.269.

[297] Α. Εφταλιώτης, *Νησιώτικες ιστορίες* (Αθήνα: Εκδόσεις Οίκος Φέξη, 1911)σσ.59 - 66.

[298]Α. Εφταλιώτης, ὅπ. παρ., σ.66.

[299]Α. Καρκαβίτσας, *Η λυγερή* (Αθήνα: Εκδόσεις Εστία, 1896)σ.184.